

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Advent — karácsony.

Koifhaus.

Apostol. csel. 10:43. Erről a próféták mind bizonyoságot tesznek, hogy bűneinek bocsánatját veszi az Ő neve által mindenki, aki hiszen Őbenne.

Az adventi idő arra emlékeztet, hogy a názareti Jézust nem az emberek hite és elismerése teszi Megváltóvá és Isten Fiává, hanem az Ő, akit Isten a prófétáknak megmutatott és a próféták által megígért. Amikor adventben felragyognak előttünk az Izráel népének ajándékozott ígéretek, ennek az a nagyon mély értelme van, hogy *Krisztus úgy hirdették számunkra, mint akire irányulnak az Isten összes útjai*, aki tehát nem valami véletlen történeti jelenség, hanem Az, aki kezdettől fogva vala. Az advent nem egyéb, mint tiltakozás az ellen a kísérlet ellen, hogy Jézust kiemeljük az Isten történeti kijelentéséből s más talajon próbáljunk közelni hozzá, mint amely talajon Mózes és a próféták álltak. Akármilyen csúfosan lenézte is újabb időkben a theologia és a prédikáció a Biblia első felét, ez a lenézés mégsem tudta soha teljes mértékben kifejtetni a maga hitromboló erejét, mégpedig éppen azért, mert az *egyház, ha máskor nem is, adventben mindig újból kénytelen volt ráfigyelni azokra a hangokra*, amelyek már messze a szent éjtszaka hírnökei előtt is dícsőítették az Isten kegyelmi tanácsát. „Erről tesznek mind bizonyoságot a próféták.”

Ezért a helyzet félreismerését jelenti az, amikor prédikáció és egyházi ének gyakran úgy állítja be a dolgot, mint hogyha még csak most, az adventi idő után kellene a Megváltónak eljönnie. A bethlehemi fény egyetlenegyszer ragyogott fel s az esztendőnek első és utolsó napját egyképpen besugározza. Azonban Isten éppen ezt a fényt már a paradicsomban s azóta is folyvást a világ világosságának jelentette ki: és ez az a tény, amely előtt az adventi idő bennünket esőndes áhítatra készít és folyvást gondolkodóba ejt. Az olyan Krisztus, aki nem volna az Isten ígéréteinek beteljesedése,

aki nem volna az Isten jelelete az Ő népének tőle magától jelkeltett vágyakozására: nem volna a világnak Megváltója sem. Az lehetne tán egy gyönyörű kivirágzása az emberiség életfájának, vagy körül lehetne őt írni valami más szép névvel — de nem volna a Megváltó, akin mi a magunk egész életterhével rajta esünghetünk, mert Isten rendelte Őt erre és adta Őt ide nekünk.

Figyelemreméltó, hogy Péter apostol éppen a pogány Cornelius házában mondja azt az Ő uráról, hogy róla a próféták mind bizonyoságot tesznek. Ez azt jelenti, hogy *nemcsak a zsidók előtt, hanem épűgy a pogányok előtt sem volna hitreméltó az ő Krisztusról szóló prédikációja*, hogyha ő nem tudná felütni a Bibliáját és az Igéből magából igazolni a saját prédikálását. Maguk az Ő apostolai is csak akkor éreztek tehát szilárd talajt a lábuk alatt, amikor mellettük szólott az írott Ige. *Csak az Ige erejével érezték fölvértve magukat minden ellenmondás ellen* és csak az Igében látták az egyetlen és rendíthetetlen alapot, amelyre hallgatóikat is ráállíthatták, hogy hitükkel abban vessenek horgonyt. Akár a zsinagógában, akár egy pogány ember családi körében hirdeti Péter a rábízott üzenetet, minden esetben erre a szilárd alapra támaszkodik: „így van megírva, erről tesznek bizonyoságot mind a próféták”. Annak, hogy a mi prédikálásunk túlon túl csak puszta emberi vélekedésnek tűnik föl, talán az is az egyik oka, hogy nagyon kevéssé nő ki bibliai mélységekből. Pedig a prédikációnak a tekintélye egyedül csak abban gyökerezhetik, amire folyvást hivatkozik is: az Isten ígében.

Hogy pedig a keresztyén prédikációnak, ha azt akarja, hogy hitelt adjanak neki, kell is erre, t. i. Istennek a Szent Írásokban felénk hangzó saját beszédére hivatkoznia: az a prédikáció tartalmával van összefüggésben. *Hiszen a prédikáció a Jézus Krisztus nevében való bűnbocsánatról beszél*. Ha csak az életbölcselet szép szavait akarná szólani, vagy csak multbeli, történeti tényeket akarna fölmelegíteni a prédikáció: akkor beérhetné azzal is, hogy nagy életművészek nyilatkozatait és elismert történet-

tudósok megállapításait idézgesse. De a bűnös ember, akit arról biztosítanak, hogy a bűnei meg vannak bocsátva, türelmetlenül tolja félre mindezeket a koronatanúkat. Az ő számára a bűnbocsánat nagy igéje annyira felülhalad minden emberi értelmet és annyira ki van téve minden jogosult kételkedésnek, hogy az ellenvetései nem tudnak másként elhallgatni, csak úgy, ha maga Isten jelenti ki neki Igéjében: „Az én jótetszésem az, hogy ez által a Jézus által nyerjék el bűneik bocsánátát mindazok, akik Őbenne hisznek.”

Az adventi és a karácsonyi prédikáció sem lehet tehát egyéb, mint a bűnbocsánat hirdetése, amelyet nekünk az Isten beszéde ígér és amelyet mi az Isten szavára támaszkodva fogadunk el.

(Reformierte Kirchenzeitung, 1931. 48. sz.)

Nem lesz ajkunkon üres frázis a szó a szeretetről, a szeretet eselekedetei, szeretetintézmények nélkül?

HARMATOZZATOK EGEEK!

— Adventben —

„Áldjátok az Úr nevét!...“
dallamára.

*Harmatozzatok egkek
Mennyei üzenetet!
Istennek Bárányáról,
Bűneink válságáról:
Szegény bűnös emberek,
Bízzatok, reméljétek!*

*Harmatozzatok egkek
Mennyei szeretetet!
Mondjátok a síróknak:
Nem vagytok elhagyottak!
Jő testben, Ki tileket
Már Istennel szeretelt!*

*Harmatozzatok egkek,
Balzsamot csepegjétek!
A világ minden sebe
Néz rátok esedezve:
Szánjátok meg, szóljátok:
Jő a ti gyógyítótok!*

*Harmatozzatok egkek,
Kegyelmet hirdessetek!
Az Élet Fejedelme,
Az Isten Szent Szerelme
— Emberek! Elvesztettek! —
Hozza új életetek!*

¹ Tóth József körösladányi református lelkész „Dicsér téged teljes szívem!...“ című és házi áhítatokra és vallásos estélyekre írt énekes könyvéből.

Nem lenne-e hatalmas erejű illusztráció, ha gyülekezeted árváit és nyomorultjait elhelyezhetnéd a Szeretetszövetség intézményeiben?

MEGBESZÉLÉS

Joggyakorlat-módosulás a kiskorúak vallás-változtatásában.

A kiskorúak vallásváltogatásában új joggyakorlat kialakulását teszi lehetségessé a m. kir. belügyminiszter 206,027—1931. X. számú véghatározata, amellyel a szülők felülvizsgálati kérelme folytán az alsóbbfokú véghatározatok felretételével és új eljárás elrendelésével konkrét esetben módot nyújt arra, hogy az alsóbbfokú gyámhatóságok az eddigi joggyakorlattól eltérőleg hozzájáruljanak ahhoz, hogy a 7 éven felüli, de 18 éven aluli gyermekek, amennyiben szüleik más vallásra tértek át, a család vallási egységének helyreállítása, illetve létrehozása okából követhessék szüleiket ama vallásba, amelybe eddigi vallásfelekezetükből kitérve, közösen áttértek.

A minden valószínűség szerint új gyámhatósági joggyakorlatra vezető belügyminiszteri véghatározat annyira közérdekű és megokolása olyan figyelmet érdemlő okfejtésen alapszik, hogy az alábbiakban közérdekből közzé kívánom tenni szözszerinti szövegében az implícite a tényállást is magában foglaló s a jövőben valószínűleg elvi jelentőségre emelkedő megokolást:

„Megokolás: A gyermekek vallásáról szóló 1894: XXXII. tc. 4. §-a szerint abban az esetben, ha az egyik házastárs a másíknak vallására tért át, úgy hogy a házasság egyvallásúak házasságává válik, a születendő és a 7-ik életévüket még be nem töltött gyermekek a szülők közös vallását követik s az áttért szülő neméhez tartozó 7 és 18 év között lévő gyermekek is áttérhetnek a szülők közös vallására, de csak a gyámhatóság beleegyezésével. A törvény ezen rendelkezésének a törvény előmunkálataiból is megállapítható alapgondolata és célja az, hogy a közös vallású szülők gyermekeit még vallásos nevelésük megzavarása árán is a szülők vallásában lehessen nevelni. Ennek a célnak az elérése azonban a család vallási egysége érdekében nem csupán abban az esetben szükséges és indokolt, ha a házasságkötéskor vegyesvallású szülők egyike később arra a vallásra tért át, amelyikhez a másik házastárs a házasság megkötésekor tartozott, hanem éppen úgy szükséges és indokolt akkor is, ha a különböző bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez tartozó szülők közösen egy más bevett vagy törvényesen elismert vallásra térnek át. Habár az 1894: XXXII. tc. említett rendelkezésének a törvény 1. és 2. §-ával való összefüggéséből meg lehet állapítani, hogy a törvény rendelkezése csupán a házasságkötéskor vegyesvallású szülők házasságának egyvallásúvá válását tartotta szem előtt, mégis az 1894: XXXII. tc. 4. §-ának rendelkezését a joghasonlatosság elve alapján alkalmazhatónak tartom a fentemlített két

esetre is. Annak következtében ugyanis, hogy az 1868: LIII. tc. 14. §-a értelmében a 7 éven aluli gyermekek nemük szerint minden esetben követik a más vallásra áttért szülőt, teljesen indokolatlan visszasságok állanak elő, ha az 1894. évi XXXII. tc. 4. §-ának 3. bekezdésében a 7 éven felüli, de 18 éven aluli gyermekekre vonatkozólag foglalt rendelkezés (ellentétben a törvény által alapul elfogadott azzal az elvvel, hogy a közös vallású szülők gyermekeit a szülők vallásában kell nevelni) nem alkalmaztatnák az említett két esetre is, amelyekben pedig éppen olyan indokolt hogy megadassék a lehetőség a család vallási egységének helyreállítására, illetve létrehozására, mint akkor, ha a házasságkötéskor vegyesvallású szülők, házassága válik egyvallásúvá. Megjegyzem azonban, hogy ez az álláspont nem jelenti vallásügyi törvényeink hasonlóan sarkalatos másik elvének, nevezetesen annak az elvnek a sérelmét, hogy a gyermek megkezdett vallásos nevelése a 7. életév betöltése után lehetőleg ne zavartassék, mert a gyámhatóságnak minden ilyen esetben módjában áll, sőt kötelessége is mérlegelni az eset körülményeit s a beleegyezést meg kell tagadni azokban az esetekben, amelyekben a vallásváltoztatás a gyermek lelkületére, valláserkölcsi felfogására káros hatással lehetne. Ennélfogva az alsófokú határozatok felrétételével és az új eljárás elrendelésével alkalmat kívántam adni az alsófokú gyámhatóságoknak arra, hogy a kérdést újból tárgyalva, behatóan mérlegelhessék, vajjon ebben az esetben nem forognak-e fenn olyan okok, amelyeknél fogva a vallásváltoztatás megengedése nemcsak hogy a kiskorúak lelkületére, valláserkölcsi felfogására károsan nem fog hatni, hanem ellenkezőleg az eset körülményei éppen a kiskorúak érdekében indokolttá teszik az áttérést."

A „cui prodest?” kérdését felvetve, felelünk aligha lehet más, mint az, hogy a belügyminiszter rendelete szellemében kifejlődő joggyakorlat annak az egyháznak fog használni, amelyik régi praxis folytán legjobban ért a lélekaláláshoz. Hogy melyik ez az egyház, azt hiszem, felesleges megneveznem. Eggyel több oka lesz arra, hogy a térítés ügyét homloktérbe állítsa. Bizonyos vagyok felőle, hogy a jövő igazolni fogja ezen sejtésemet.

Ami végül azt a kérdést illeti, hogy a szóbanlevő belügyminiszteri véghatározat s az annak alapján kifejlődő gyámhatósági joggyakorlat nem lépi-e át és nem kerüli-e meg az 1894: XXXII. tc.-nek a célkitűzését és nem változtatja-e meg szellemét, erre nézve óhajtanám kikérni e b. lap tulajdonosának, dr. Kun Béla egyházjog-professzor úrnak véleménynyilvánítását.

Dr. Hajdu Gyula.

*

Felfogásom szerint a belügyminiszteri rendelet megfelel az 1894-i törvény szellemének. Annak a törvénynek igenis az volt az intenciója, hogy a gyermekek vallása tekintetében első-

renden a szülők akarata legyen irányadó és hogy meglegyen a lehetőség a családok vallási megoszlásának elkerülésére.

Más kérdés aztán az, vajjon az 1894-i törvény a vallásfelekezetek közötti békének és az igazi értelemben vett egyenjogúságnak jó szolgálatot tett-e? Úgy hiszem, ma már a reformált egyházak közvéleménye az ellenkező véleményre hajlik, ámbár annak idején nagy örömmel fogadtattak ezek az egyházpolitikai reformok.

Persze, ha az 1894-i törvény a mi szempontunkból nem előnyös, az annak szellemét továbbvivő belügyminiszteri rendelet annál kevésbé az.

K. B.

EMLEKEZÉSEK

Szabolcska emlékezete.

Az a szép és kedves szolgálat jutott e mai napon osztályrészemül nekem, hogy a legszeretőbb családi körben, a Szarvasi Öregdiákok Körében hirdessem nagyságát, sugározzam fényét és emléket annak a Szabolcska Mihálynak, akinek lelke, élete, egyénisége, költészete a szeretet, mégpedig az örökkéig való szeretet volt.

S mikor e szép és kedves szolgálatot teljesíteni akarom, a sírját nem halmozom el a modern műkertészethez raffinált és annyi sokféleképpen keresztezett, üvegházban tenyésztett virágaival, emléke körül sem kandalábereknek, sem ezer és ezer voitos ívlámpák vakító fényének özönét, árját fel nem gyujtom, méltatásánál és értéklésénél messze kerülni igyekszem a magyar lélektől távol idegen modern irodalmunknak sokszor alig megérthető szövegeit, mondatszerkezeteit és kifejezéseit: a Szabolcska sírjára én odahelyezem a piros muskátlit, a kék nefelejcsét, az illatozó ibolyát s megöntözöm ezeket a könnyeknek azon gyöngyharomával, melyek egy özvegy édesanya, egy tisztán és szentül szerető leányka szeméből előtörhetnek, az emléke körül fölragyogtatom azt a fényözönt, mely nemes és jóérzésű emberek millióinak szívéből örök ragyogással veszi őt körül, méltatásánál és értéklésénél összefoglalom életét és költészetét úgy, hogy a szeretetnek zengőbb szavú dalosa, a finom meglátásoknak gyöngédebb érzésű kifejezője, a magyarságnak esattogóbb szavú csalogánya és az Istenbe vetett bizodalomnak zsolozsmásabb és diadalmasabb költője nála alig-alig van.

Egyébként is én, e szerető családi körben, midőn Szabolcska emlékének a testvéri szeretet oltárán óhajtok áldozni, úgy érzem, nem az a hivatásom, hogy lelkének gyöngyszemeit, szívének darabjait, egyes költeményeit, vagy sok százezer számra közkézen forgó verses köteteket próbáljam ismertetni, főként mikor azokat mindnyájan ismerjük, hanem sokkal inkább az,

hogy emberi és isteni meglátás sugárözönébe állítsam őt s Szabolcska emlékének úgy hódoljunk, hogy ebbe a mai sötét jelenbe vigyük el Istennek, a szeretetnek, a magyar feltámadás hitének káprázatát.

Az emberi meglátás ott kezdődik a kanyargós Tisza partján, Ókécskén, ahol 1862-ben egy némeslelkű szegény földművelő asszony emelkedik fel az édesanyai méltóság szent piedesztáljára s egy tisztos életű szegény földművelő ember lesz boldog azáltal, hogy vagyon immár fiam, ki szíveből való szív, véreimből való vér és a lelkemből való lélek. Az emberi meglátás elbűnk állít egy, a falusi ucca porában játszadozó, tarka pillangók után futkosó, virágok bársonyán elgyönyörködő, zengő madárdalon elmerengő, csillagtáboros éjszakákon megihletődő szegény gyermeket, ki előbb Kecskemétre, majd a Tataiak, Benkák szarvasi főgimnáziumának feledhetetlen büvkörébe kerül, azután Debrecenbe megy, hol az ősi Kollégiumban még a kövek is lehellik a Csokonaiak, Petőfiak, Kossuthok lelkét és lesz mint ifjú diák, mint szenior örökre és változhatatlanul egy: a szeretetnek sudárba szökkenése, ahogy édesanyja imádságos csókkal érintette, ahogy édesatyja a tisztos magyar földműves orcaverejtékének gyöngyharmatával megszentelte. Az emberi meglátás magasabbra ívelődik, az ifjú theologus előtt megnyílnak Genfnek, Párizsnak, Strassburgnak kapui és ott is változhatatlanul egy, a magyar föld szerelmének dalosa, kinél klasszikusabban soha senki ki nem fejezte a szív érzéseit, a lélek meglátását, mint mikor ő azt mondotta:

Mi van azon sírni való, hogy a gulyaménes ott legelget valahol a csárda mellett.

És jön papnak a szabadság klasszikus földjére, kincses Kolozsvár tájára Felfaluba, onnan viszik Temesvárra, lesz ősi egyházmegyéjének, kerületének tanácsbírája, Kisfaludy, Petőfi Társaságnak, Akadémiának tagja és mikor a csillagokig emelkedik, ő akkor is egy és változhatatlanul egy: a szeretetnek mennyei fényforrása, ahogy édesanyja imádságos csókkal érintette, ahogy édesatyja a tisztos magyar földműves, orcaverejtékének gyöngyharmatával megszentelte!

S ha esodálatosan szép Szabolcska életének pályája az emberi meglátás fényében, életének és költészetének, egész nagy értékeinek zárai akkor pattannak fel, ha isteni meglátás szemléletébe, fényözönébe állítjuk be őt. Nincsen aranykalász májusi esőben, júniusi napsugárban feloldódó isteni szeretet titka nélkül, nincs egy nemzetnek költészetben dalospacsírtája, fergeteges időkben vihar zugásával versenyre kelő Petőfije, az erény és bűn, tündérmeséit aranszálakkal fonó Jókaija csak úgy, ha igaz a jeremiási mennyei üzenet: minek előtte formáltalak volna, ismertelek téged és prófétává avattalak téged. Szabolcska Mihály nem született másutt, mint egy tisztos és egyszerű

magyar földműves házában, hol a falak fehérre meszelték s az ablakban piros muskátli virít, hol az otthon templom s a szív a virágoskert, a szeretetnek virágoskertje, Szabolcskának isteni titkok végzetéből kell Szarvasra menni, hol megfürödhessen a lelke a bölcsesség és szeretet olyan inkarnációjának fényében, mint Benka Gyula volt és Debrecenbe kellett mennie, hol a költészet és történelem műzsájának csókja érintse homlokát, Szabolcskának papnak kellett lenni, hogy a mennyei Istennek angyala lehessen, vállalja a szentség palástjával, szívében a krisztusi szeretet szentségével, Szabolcskának kincses Kolozsvár vidékére, a nemzetiségi tenger végvárába, Temesvárra kell jutnia, hogy csillaga, fénye lehessen a magyarságnak, majd egész országra sugárzó királyi napja a szeretetnek, az örökkéig való szeretetnek, majd világ kataklizmájának kellett jönni, magyar dicsőség csillagának porba alá kellett hullani, az erény és bűn haláltusájának nagy tragédiájában ideig-óráig amannak el kellett bukni, hogy ideig-óráig győzedelmeskedjék emez, az aranygyertya-tartóba tett fényforrásnak, Szabolcskának ki kellett aludni ezen a földön, hogy ott az égi dicsőségben sugározza körül a szeretet Istennek trónját s onnan ragyogja tele Felvidék, Erdély, Bánát, Alföld és Dunántúl minden piros muskátliját, minden illatos ibolyáját magyar életnek napsugarával s onnan ragyogja tele Felvidéken, Erdélyben, Bánáton, Alföldön és Dunántúlon minden magyar anyának, atyának, gyermeknek szívét a szeretet evangéliomával a magyar feltámadásra!

Ez Szabolcska Mihály emlékezete és apotheosisa!

Harsányi Pál,
esperes.

HÍRADÁS

Biztatás a próbáltatás idején.

Tele van a világ panasszal, keserűséggel. Hullámverése ma már oly kemény a keserűség tengerének, hogy a csüggedezők reménykedni is alig mernek boldogabb jövőben: a jelent pedig elviselhetetlennek tartják. Sok panasz futott be hozzám hivatalos tisztségem során és magam is aggódo lélekkel vártam, hogy az én gyülekezetem milyen lelkülettel állja a küzdelmes jelen nehéz próbáit. Sok a baj itt is, mint mindenütt másutt, de van egy főerősségünk: hogy nem csüggedünk és bizó lélekkel nézve a jövőbe, a jövőért munkálkodunk is. Nem régiben számoltam be az október 31-i ünneppel és a Szeretetszövetség alakulásával kapcsolatos felejtetetlen emlékű vallásos délutánok sikereiről. A legszebb talán az volt a sikerben, hogy tíz-húsz árva és szegény, ruhával és lábhelivel való ellátására is segítséget nyújtott. De így is kellett, hiszen ez a Szeretetszövetség mun-

kája volt már. De nem maradt követő nélkül már a gyülekezetben sem, mert az elemi iskolások „Mikulás estélye“ követte nyomon ugyan ezen cél szolgálatában. Lélekemelő volt látni a megelevenedő színes képeket, amint beszéltek, szavaltak, énekeltek : Istenről, hazáról, szegényről, árváról és testvéri szeretetről sorban egymásután az I-ső osztályos növendékektől kezdve a VI. osztályig. Könnyező szemmel látták a szülők, az egymásutáni osztályonkénti előadásban, hogy évről-évre mennyit fejlődik s mennyivel lesz értelmesebb és okosabb a gyermeki lélek. Az ünnep teljes sikerét nemcsak az igazolja, hogy teljes számú volt a hallgató közönség, hanem az is, hogy a hallgatók 103 P 64 fillért adakoztak szegény iskolásgyermek felruházására.

Ezt az összeget növelte báró Vay Miklós, az egyház főgondnoka, azzal, hogy névnapijára összegyűlt vendégei előtt helybeli műkedvelőkkel néhány kedves darabot adatott elő, amelyet szóló énekszám és a helybeli református énekkar éneke is gazdagított s vendégeitől közvetlen kedvességgel 35 P-t gyűjtött a szegényakció céljaira. Mint nem mindennapi dolgot, egy másik kedves esetet is meg kell említeni egyházam főgondnokáról. November utolsó vasárnapján délután a kétórai harangozáskor bejött hozzám, mint rendesen a délelőtti istentisztelet alkalmával szokott s meglepetésemre a következő kijelentést tette: Nagyon sok a dolgom délelőtt; mint képviselőt ilyenkor keresnek fel a választókerület minden községéből és mert senkit nem akarok tanácstalanul elutasítani, egész délelőttömöt lefoglalják s így csak ritkán jöhetnek templomba. Azért jöttem most, hogy a délelőtti mulasztást pótoljam és hogy bejelentsem, hogy ezután d. u. is fogok templomba járni. Adjon Isten anyaszentegyházunknak a boldogabb jövő kiépítéséhez sok ilyen főgondnokot.

Még egy jelenségről kívánok emlékezni. A Budapesti Hírlap dec. 1-i számában egy megható cikk jelent meg „A szegény özvegy diócskája“ címmel. Ehhez a történelmi anyagot az én egyházamnak egy szegény asszonya szolgáltatta. A héten hasonló eset történt más formában. Egy szegény ember szólította meg az adószedő egyházfit, hogy semmi terménye és semmi értéke és semmi pénze nincs, de nagyon szeretné, ha az egyházi adóját kifizethetné. A múlt évben kiszáradtak a fák, van egy néhány métermázsza felesleges tűzifája, ha elfogadná a kurátor úr, fel lehetne használni az iskolák fűtésére. Hogy örömmel elfogadtuk, azt mondanom is felesleges, de állítom, hogy nincs a világnak annyi tűzifája, amelyik olyan értékes meleget nyújthatna az ember szívének, mint amilyen melegség áradt el a lelkemen, amikor a jóakarató készségnek ezt az újabb bizonyosságát meghallottam. Ha ennek a lélekemelő példának követői akadnának s az emberek akarnák keresni, hogy hogyan róják le

Istennel szemben hálatartozásukat, meg vagyok róla győződve, hogy minden nehéz próbája mellett is elviselhetővé válnék a jelen és boldogsággal biztatóvá a jövő.

Tiszalök.

Bartha László,
esperes.

Csak azt ne hidd soha, hogy te már eleget adtál.

IRODALOM

Magyar irodalmi ritkaságok. Szerkeszti Vajthó László. 8. szám. — Édes Gergely: Eredeti Oktató mesék. Budapest, 1931. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Kis 8-rét, 78 lap. Ára 1 P.

Egy budapesti középiskolai tanár — hitünk sorsosa és a Protestáns Szemle egyik legfinomabb tollú kritikusa, e sorozat szerkesztője — indította meg ezt a pompás folyamatot: irodalomtörténettanuló középiskolás fiainkat hozzáélezíteni nemcsak a nyomtatásban készen kapható anyaghoz, illetőleg annak az átlagos középiskolai tanítás és tanulás által fölvehető részleges, kivonatos ismeretéhez és többekévesbbé szokványos értékeléséhez, hanem hozzáélezíteni őket a kéziratban vagy alig hozzáférhető kiadásokban lappangó, még mindig igen nagybecsű anyaghoz is, megtanítani őket az editio, a sajtó alá rendezés végtelenül sok szeretetet, türelmet és önfegyelmet követelő aprólékos munkájára s megízleltetni velük annak a tudatnak ritka édességét, hogy a magyar irodalomtörténeti megismerésnek, a magyar szellem e legfelsőbb fokú önismeretének gazdagításához ők is járulhattak valamivel.

Nem terjeszkedhetem ki ennek a nagyon vigasztaló és biztató jelenségnek a magyar paedagogia és a magyar szellemi élet egyetemes szempontjából való részletes méltatására, pedig nagyon megérdemelné. De különös örömmel kell beszámolnom arról, hogy az így megindult nemes és termékeny versengésből, amely eddig csak székesfővárosi középiskolákra s azok közül is csak egy protestánsra terjedt ki, részt kér magának, íme, a mi debreceni Kollégiumunk országos hírű főgimnáziumának ifjúsága is. A folyó tanévbéli VIII. A) osztály irodalomtörténet-tanárának, dr. Zsigmond Ferenc c. egyetemi tanár, akadémiai tagnak vezetésével, — ami természetesen azt jelenti, hogy a képzelhető legelsőrangú vezetéssel — a kollégiumi anyakönyvtárban levő kéziratból szemelvényesen kiadta és „hálás szeretettel“ a Kollégiumnak ajánlotta Édes Gergelynek, a sárospataki és debreceni kollégiumok növendékének, a XVIII. század második s a XIX. első fele egyik leghányatottabb életű s mégis bámulatosan hosszú kort (1763—1847) ért református író és költő-predikátorának „oktató meséit“.

A kiadvány nemcsak szorosán vett irodalomtörténeti, de református egyháztörténeti

szempontból is sokatérő dokumentum. Az irodalom historikusa becses új adalékkal gazdagíthatja belőle a maga tudását az, úgylátszik, halhatatlan, mert az emberi lélek kiirthatatlan szükségérzetének eleget tevő oktató meseköltészet dús magyar termeléséről s érdeklél és tanulsággal figyelheti meg e mesék költői formájában a klasszicizmus formakincsének eredeti magyar észjárással és szójárással való különös zamatú vegyülését s a nagy nyelvújítási mozgalomnak egyik szerényebb arányú, itt-ott már szómagyarázatra szoruló, de egészben véve még ma is nagyon élvezhető lecsapódását. Az egyháztörténet kutatója pedig pompásnál pompásabb miniatűrökben láthatja itt maga előtt mintegy kiállítva a vallás és a keresztyénség rationalista-moralista felfogásának hiánytalan kiteljesedését, amelynek a magyar református szellemi életben való győzelmes érvényesülése s aztán versenytárs nélkül uralkodása nagyjából éppen egybeesik időileg az Édes Gergely pátriárkai élettartamával. Nem lehet föladatomból ezt a rationalista-moralista világnézet- és élettypust e helyt és ez alkalomból bírálni, de meg kell mondanom, hogy ennek a typusnak minden föl-színessége, minden rövidlátása és minden egyoldalúsága mellett minden derűs és rokonszenves, sőt bizonyos értelemben hősies vonása is ott van ezekben a jóízű fabulákban, amelyekben ez a hányt-vetett életű „lelkitanító” a maga evangéliumát oly szép formában, olyan nemes lendülettel, olyan igaz magyarsággal és olyan törhetetlen optimizmussal prédikálta. Emberileg szólva, csakugyan nem érdemelte meg, hogy egész életében csak az íróasztala fiókjának prédikálja, akkor, amikor — mint a bevezetésben Zsigmond Ferenc találóan rámutat — nálánál semmivel sem különb tehetségű poétatársai közül nem egy, így a szintén protestáns prédikátor Kis János is, az Édesénél hasonlíthatatlanul nagyobb irodalmi publicitást és hasonlíthatatlanul kedvezőbb irodalomtörténeti elkönyvelést élvezhetett.

Debreceni ifjaink részéről nemcsak tudományosan becses, de emberileg is nemes cselekedet volt egy régi debreceni diákkal szemben ezt az igazságtalan elbánást ezzel a szépen sikerült vállalkozással legalább részben jóvátenni.

A kötethez rövidségében is kimerítő, nagyszerűen tájékozó bevezető méltatást írt Zsigmond Ferenc (akinek Isten kegyelme adja meg mind teljesebb mértékben az országos viszonylatban kimagasló tudományos termelése mellé a jó és méltó tanítványokban rejlt s amazzal egyenrangú másik tiszta örömet is!), Édes Gergely életrajzát és művei könyvészetét pedig gondosan, szépen, elkopott szőlők nélkül is lelkesen összeállította Asztalos Dezső VIII. osztályos gimnázista fiunk, aki mellett a kiadás munkájában kisebb-nagyobb mértékben valamennyi derék osztályostársa, de a szaktanár és a vitéz dr. Bessenyei Lajos igazgató bizonyosságtevése szerint legbuzgóbban mégis Czirják

László, Madarász Gyula, Mányák József és Vajda Benő serénykedett „Multa tulit, fecitque puer, sudavit et alsit”. Minden unalmas dicsérgetés helyett hadd mondjunk nekik csak ennyit: sokat várunk tőlük és nem fogjuk róluk levenni a szemünket!

Az editio tudományos technikája, valamint nyomdai kiállítása is mintaszerű, amit pedig sem az egyik, sem a másik vonatkozásban nem lehet ennek a sorozatnak minden darabjáról elmondani (éppen az egyháztörténelmi szempontból legértékesebb darabban, a Károlyi Gáspár Két Könyvének reeditiojában van e tekintetben a legkevesebb örömmünk). A kollégiumi anyakönyvtár kimeríthetetlen kincsházának még nagyobb s éppen egyházunk történelmére sokkal fontosabb értékeit is nyugodtan rá lehetne bízni publikálás céljából ilyen vezetés mellett ilyen diákok kezére.

R. I.

Az Országos Református Tanáregyesület Évkönyve az 1930—1931. tanévről. Szerkesztette: Dr. Papp Ferenc egyesületi főjegyző. Huszonötödik évfolyam. Debrecen, 1931. 8-rét, 77 lap. — A negyedszázadát jubiláló Évkönyvnek ez a nagyon gondosan szerkesztett évfolyama — fájdalmasan szép találkozásként — a Dóczi Imre nagy emlékének van szentelve, mert a hivatalos részén kívül eső jóval nagyobb fele (1—45. lapok) azokat a kiválóan tartalmas és emelkedett beszédeket foglalja magában, amelyekkel a Dóczi Imre helyét betöltött közgyűlésen áldoztak szellemének s örökölték meg szokatlanul nagyszabású egyéniségét s érdemeit eszményeinek hűséges hordozói s részben régi, kedves, méltó munka- és bajtársai: Elekes Imre, Köblös Samu, dr. Szabó Márton és a vele éppen a tanáregyesületi munkában is legszebben összeforrott drága öreg „fidus Achates”: S. Szabó József. E beszédek az Évkönyv e jubiláris évfolyamát a magyar protestáns iskolatörténetnek különlegesen becses okmányává avatják. A füzetet Dóczi Imrének kitünően sikerült öregkori arcképe díszíti. R. I.

Ha a nyomor olyan hamar megszűnnék! mint az adakozó készség, nem volna szegény a világon.

HALOTTAINK

Özv. barei Bay Józsefné Böszörményi Juliánna, az egykori gyulavári lelkipásztor özvegye és a biharzsadányi lelkipásztor édesanyja, életének 68., özvegyiségének 22. évében lelkipásztor fiánál elhunyt és férje mellé Gyulaváriban, f. hó 4-én eltemettetett. Mintaképe volt a magyar református lelkészözvegyeknek, akik hittel, imádsággal, alázattal s a végletekig vitt önmegtágadással kiválónál-kiválóbb gyermekeket nevelnek egyháznak, hazának. Derék lelkipásztor fián kívül egy egyetemi tanár és egy pénzügyi titkár fia, meg egy zongoraművész

leánya — egy fiatal történettudósunk felesége — gyászolja, de osztoznak gyászukban testvére Böszörményi Lajos nagyszalontai és unokaöccse Böszörményi Jenő szentesi lelkipásztorok is. „Az özvegyasszonyokat, akik valóban özvegyek, tiszteld.” (1. Timotheus 5:3.) Áldás drága emlékére, vigasztalás szerelmeseinek az örök Forrásból!

Losonczy Endréné, a hódmezővásárhelyi református lelkész neje, életének 53., boldog házasságának 32. évében meghalt. Halálát férjén kívül hat gyermeke, testvérei és rokonai gyászolják. Isten kegyelme legyen hatalmas és örök vigaszuk!

Istenben boldog karácsonyi ünnepeket!

KÜLÖNFÉLÉK

Biztató jel. Ilyen is akad — Istennek hála — ebben a gazdasági válsággal küzdő szomorú világban. E hó 6-án temették el a hívek és az egyház nagy részvéte mellett a körösladányi református egyház egyik egyszerű munkás emberét, névszerint *Szilágyi Árpádot*, aki élete tisztességes szorgalmának minden gyümölcsét, mintegy tíz hold földjét és házát a körösladányi református egyházra hagyományozta. A 72 éves korában elhunyt hű szolga temetésén Tóth József lelkész mondott beszédet.

A szegények megvendégelése. A budapesti zuglói református gyülekezet most beiktatott új pásztora, Kutas Emil a gyülekezet tagjai közül ötszáz szegényt vendéglét meg a beiktatása után következő „szereteted”-en.

A kollégiumi Kántus 1931 december 10-én délután öt órakor, a Kollégium dísztermében, Jámbor Ferenc kegyes alapító emlékére igen szép ünnepélyt rendezett.

Az evangélikus egyetemes egyház Kistarsán otthont alapított az özvegy evangélikus lelkésznek részére. Az új otthon ünnepélyes felavatása és rendeltetésének átadása november 25-én folyt le a négy ev. püspök jelenlétében.

Lelkészeiktatás Albison. Az érmelléki egyházmegyébe bekebelezett albisi református gyülekezet november 22-én iktatta be állásába egyhangú meghívás folytán megválasztott lelkipásztorát, ifj. Saja Sándort. A beiktatási szertartást Végh József esperes végezte.

„Kizárási ok...” Lapunk dec. 12-i számában a karcagi iskolaszék pályázatát hirdet egy férfitanítói állásra. A szokásos feltételek felsorolása után, egy szerényen meghúzódó mondatocskára áll, szóról-szóra így: „Pályázóknak az egyháztanács tagjainál való látogatása a pályázatból való kizárási ok.” Ez a kis mondat nagyon megragadta figyelmünket s láttára felsóhajtottunk: óh, bárcsak ne oly szerényen húzódnék

az meg a lap kevésbé olvasott oldalán és rovatában, hanem bárcsak vaskos betűkkel a lap első oldalán valahol, kiáltana belé ebbe a mi kortes-hadjáratok rákfenéjével megfertőzött világunkba... Mert nyakig vagyunk a kilincselésekkel. És várva-várjuk az új Egyházi Törvénykönyvet, melyről az hírlik, hogy keményen odavág a korteskedők koponyájára. Jól teszi. És jól tették a karcagi atyafiak, hogy a „szentek egyességében” ilyen bölcs, tanulságos és mindenek által megszívlelendő határozatot hoztak. (is.)

Néhai dr. Dóczy Imre, a tiszántúli református egyházkerület országosan ismert nevű középiskolai felügyelője hamvait, ideiglenes pihenőhelyéről, a debreceni Kossuth-uccai temetőből, családja a mult hét folyamán első kedves működési helyére, Nagykőrösre szállíttatta s ott december 12-én helyezték korán elhunyt hitvese mellé végleges pihenő helyére, az egész város osztatlan nagy részvéte mellett.

A Tisza István Tudományos Társaság december 9-én tartott felolvasó ülésén dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár nagyszabású tudományos beszámolót tartott az 1931 szeptember 7—10. között Leydenben lefolyt XVIII. orientalista kongresszusról. Megemlítette továbbá, hogy a kongresszus egy 30 tagú küldöttséggel tisztelgett Vilma holland királynőnél. A királynő a delegátusokkal melegen elbeszélgetett s a magyar delegátustól, dr. Kállay Kálmántól, rokonszenvvel érdeklődött szegény hazánk sorsáról. Ugyanekkor mutatta be Fazekas Jenő okl. tanár, kollégiumi esküdtfelügyelő a maga kiváló tudományos dolgozatát az osztják nyelvészet köréből.

A csapóuceai egyházzrész gyülekezeti otthonában december 13-án este fél 8 órai kezdettel Gulyás László építész-mérnök a modern református templomépítésről vetített képes előadást tartott.

Elekeiő a debreceni Kollégiumban. A karácsonyi szent ünnepekre az elekeiő december hó 16-án délután volt a Kollégium dísztermében. A 81. dicséret elénekzése után Kiss Sándor szenior szólt az eligáló ifjúsághoz. 211 legátus diák megy karácsonyra hirdetni az Igét. Minden theologusnak jutott legáció, sőt a bölcsészek is választottak. Vigyenek a legátusok a gyülekezetekbe szeretetet, a csüggedőknek örömmüzenetet és találjanak békességet a jóakarató emberek között.

TARTALOM: Advent — karácsony. — Tóth József: Harmatozzatok egkek. — Megbeszélés: Dr. Hajdu Gyula: Joggyakorlat-módosulás a kiskorúak vallás-változtatásában. — Emlékezések: Harsányi Pál: Szabolcska emlékezete. — Híradás: Bartha László: Biztatás a próbáltatás idején! — Irodalom. — Halottaink. — Különfélék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

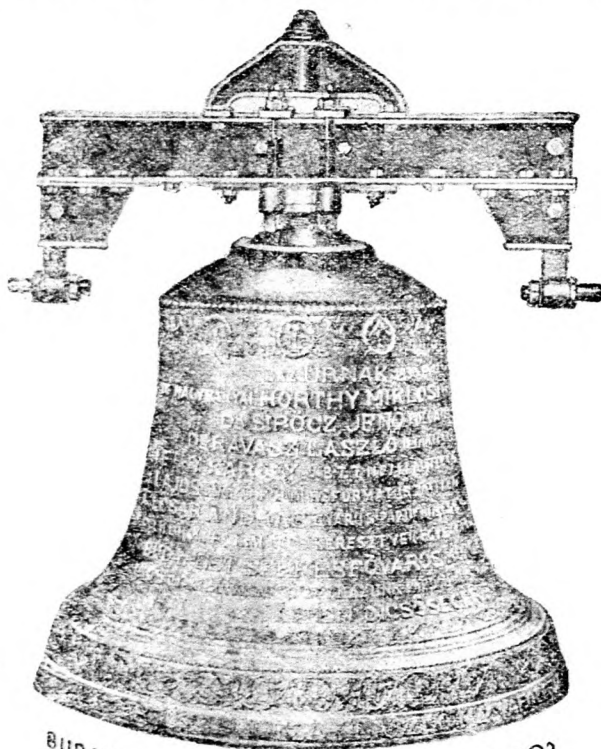
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931—2561

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számítási vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával . . . 3—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása a II. osztály számára . . 10—
Berwaldszky—Tschelik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához . . . 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3—

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.